

Hoge Raad, 8 maart 1985, Herrenberg v Het Parool**PUBLICATIE****Uitleg arrest HR 24 juni 1983**

In het arrest van 1983 worden onder a t/m f slechts een aantal daarbij mogelijkerwijs in aanmerking komende factoren genoemd en wordt niet voorgeschreven dat de rechter steeds tenminste op al deze factoren zou moeten toetsen en daarvan in zijn motivering uitdrukkelijk rekenschap zou moeten geven

De overige klachten van middel I kunnen evenmin tot cassatie leiden, omdat zij berusten op een onjuiste opvatting van 's [Hogen Raads arrest van 24 juni 1983, NJ 1984, 801](#), en bovendien uitgaan van een verkeerde lezing van de bestreden uitspraak.

Aan deze klachten ligt klaarblijkelijk de opvatting ten grondslag dat de rechter die moet oordelen over de rechtmatigheid van publikaties in de pers waarbij misstanden aan de kaak worden gesteld en in verband daarmee jegens bepaalde personen beschuldigingen worden geuit, in de motivering van zijn oordeel niet alleen moet doen uitkomen dat hij de in de eerste alinea van r.o. 3.4 van 's [Hogen Raads arrest van 1983](#) omschreven 'hoogwaardige, maatschappelijke belangen' tegen elkaar heeft afgewogen, maar er ook rekenschap van heeft te geven hoe hij in het gegeven geval elk van de in de tweede alinea van die rechtsoverweging onder a t/m f omschreven factoren heeft gewaardeerd. Deze opvatting is onjuist. 's Rechter's oordeel behoort te worden gebaseerd op afweging van beide in meergenoemd arrest tegenover elkaar gestelde belangen, maar de vraag welke van die belangen in het hem voorgelegde geval de doorslag behoort te geven, hangt af van alle in onderling verband te beschouwen bijzonderheden van dat geval. Daarbij is het in beginsel aan de rechter die over de feiten oordeelt, overgelaten om vast te stellen welke deze voor het geval kenmerkende bijzonderheden zijn en welk gewicht daaraan in onderling verband behoort te worden toegekend. In het arrest van 1983 worden onder a t/m f slechts een aantal daarbij mogelijkerwijs in aanmerking komende factoren genoemd en wordt niet voorgeschreven dat de rechter steeds tenminste op al deze factoren zou moeten toetsen en daarvan in zijn motivering uitdrukkelijk rekenschap zou moeten geven.

Publikatie verdenkingen strafbaar handelen

verdenkingen vonden in het voorhanden materiaal in elk geval niet zo onvoldoende steun dat Grijpma daarin aanleiding had behoren te vinden van de publikatie af te zien

Nadat het hof aldus de vraag of en zo ja in welke mate de verdenkingen ten tijde van de publikaties steun vonden in het toen beschikbare feitenmateriaal, vooral had beantwoord voor wat betreft de latere publikaties, heeft het in zijn r.o. 16 deze vraag ook in het bijzonder voor wat betreft de eerste publikatie onder ogen gezien.

Daarbij heeft het hof kennelijk mede de inhoud van de door de heren Chin A Sen en Haakmat afgelegde getuigenverklaringen betrokken en voorts in r.o. 16 aangegeven welke inmiddels ten processe vaststaande feiten aan de in het eerste artikel van Grijpma jegens Herrenberg geuite verdenkingen, steun geven. Het hof waardeert een en ander, in onderlinge samenhang beschouwd, aldus dat die verdenkingen in het voorhanden materiaal in elk geval niet zo onvoldoende steun vonden dat Grijpma daarin aanleiding had behoren te vinden van de publikatie af te zien. Daarop voortbouwend en mede in aanmerking nemend enerzijds de wijze waarop het eerste artikel is ingekleed — in termen die niet onnodig grievend zijn en die duidelijk tot uitdrukking brengen dat het artikel een weergave is van mededelingen van daarin niet nader genoemde kringen ('bankkringen') — anderzijds de ernst van de misstand, komt het hof tot het oordeel dat in dit geval het bij de publikatie betrokken belang de doorslag geeft, zodat het de publikatie van dit artikel niet onrechtmatig oordeelt.

Uit deze analyse van 's hofs motivering volgt vooreerst dat de onder I.2 geformuleerde klacht feitelijke grondslag ontbeert, omdat het hof geenszins heeft geoordeeld dat het subjectief inzicht van Grijpma beslissend is, maar integendeel dat inzicht in voege als voormeld heeft getoetst. Uit deze analyse blijkt voorts dat het betoog van I.1.6 dat uitmondt in de stelling dat 's hofs beslissing onbegrijpelijk is omdat het 'niet heeft aangegeven waarom de gewraakte publikaties niet onrechtmatig waren ondanks het feit, dat ten tijde van de publikaties de verdenkingen niet, althans nagenoeg niet steun vonden in het toen beschikbare feitenmateriaal' uitgaat van een verkeerde lezing van de bestreden uitspraak.

Vindplaatsen: NJ 1985, 54

Hoge Raad, 8 maart 1985

(Ras, Royer, Martens, Bloembergen, Boekman)

(...)

[A] Herrenberg, te 's-Gravenhage, eiser tot cassatie, voorwaardelijk incidenteel verweerder, adv. Mr. A.H. Vermeulen, tegen

1. Het Parool BV,
2. Wouter Gortzak,
3. Paul Grijpma, allen domicilie kiezende te Amsterdam, verweerders in cassatie, voorwaardelijk incidenteel eisers, adv. Mr. E.J. Dommering.

1. Het geding in feitelijke instanties

Eiser tot cassatie — verder te noemen Herrenberg — heeft bij exploit van 22 juni 1983 verweerders in cassatie — verder tezamen ook te noemen Het Parool c.s. — gedagvaard voor de President van de Rechtbank te Amsterdam en gevorderd

- a. Het Parool c.s. te bevelen de bij inleidende dagvaarding overgelegde rectificatie te plaatsen, zonder enig commentaar in welke vorm dan ook, in de eerste editie van Het Parool, die verschijnt 24 uur na betekening van het te dezen te wijzen vonnis;

b. Het Parool c.s. te bevelen zich te onthouden van het openbaar maken van mededelingen met de strekking dat Herrenberg enige relatie onderhoudt, of heeft onderhouden, met handelaren, of handel, in verdovende middelen;

c. Het Parool c.s. te veroordelen tot betaling van een dwangsom ad f 3000 voor iedere dag dat zij in gebreke mochten blijven met het voldoen aan het sub a gevraagde bevel, of iedere of gedeeltelijke overtreding van het sub b gevorderde bevel, met een maximum van f 300 000;

d. Het Parool c.s. hoofdelijk te veroordelen tot betaling van een voorschot op schadevergoeding ad f 10 000, althans tot zodanig bedrag als de President in goede justitie voor juist houdt, door storting op rekening van een door Herrenberg aan te wijzen humanitair doel, binnen tien dagen nadat Herrenberg zo'n doel heeft aangewezen.

Nadat Het Parool c.s. tegen die vordering verweer hadden gevoerd, heeft de President — die de behandeling ten verzoeken van Het Parool c.s. had aangehouden ten einde dezen gelegenheid te geven tot het doen houden van een voorlopig getuigenverhoor — na voortgezette behandeling van het geding, waarbij het p.-v. van het op 7 juli 1983 gehouden voorlopig getuigenverhoor in het geding werd gebracht, bij vonnis van 25 juli 1983 de vorderingen gedeeltelijk toegewezen.

Tegen dit vonnis hebben Het Parool c.s. hoger beroep ingesteld bij het Hof te Amsterdam.

Bij arrest van 17 nov. 1983 heeft het hof het vonnis van de President vernietigd en de vorderingen alsnog afgewezen.

Het arrest van het hof is aan dit arrest gehecht.

2. Het geding in cassatie

Tegen het arrest van het hof heeft Herrenberg beroep in cassatie ingesteld, waarna Het Parool c.s. voorwaardelijk incidenteel beroep hebben ingesteld. De cassatiedagvaarding en de conclusie houdende het voorwaardelijk incidenteel beroep zijn aan dit arrest gehecht en maken daarvan deel uit.

Pp. hebben over en weer geconcludeerd tot verwerping van de beroepen.

De zaak is voor pp. bepleit door hun advocaten.

De [conclusie van de A-G Ten Kate](#) strekt tot verwerping van het principale cassatieberoep.

3. Beoordeling van de middelen in het principaal beroep

3.1 In dit kort geding vordert Herrenberg o.m. rectificatie van berichtgeving in het dagblad Het Parool, bestaande uit door Grijpma geschreven artikelen van 17 jan., 7 mei en 14 mei 1983. De strekking van deze berichtgeving was, kort gezegd, dat, volgens de door Grijpma ontvangen berichten en inlichtingen, de bevelhebber van de Republiek Suriname overwoog een dubieuze lening van — 50 000 000 dollar te aanvaarden, te betalen met zwart geld, afkomstig van de cocainehandel in Colombia; dat de aanbrengrers van die lening een niet onaanzienlijke provisie zouden ontvangen, en dat Herrenberg bij die lening zou hebben bemiddeld (r.o. 9 van 's hofs arrest).

3.2 Bij zijn beoordeling van de vraag of deze berichtgeving — zoals Herrenberg aan zijn vorderingen in dit kort geding ten grondslag had gelegd — jegens Herrenberg onrechtmatig was, heeft het hof mede in aanmerking genomen — en, blijkens r.o. 13, in verband met de overige bijzonderheden van het geval tegen elkaar afgewogen — enerzijds dat in deze berichtgeving ernstige verdenkingen jegens Herrenberg werden gepubliceerd met alle daarvan voor deze te verwachten gevolgen (r.o. 10, 11 en 13 van 's hofs arrest), anderzijds dat deze berichtgeving beoogde in het algemeen belang bekendheid te geven aan de gesignaleerde ernstige misstand (r.o. 10, 13 en 16). De in het eerste middel onder I.1.2 geformuleerde klacht mist derhalve feitelijke grondslag. Hetzelfde geldt voor de onder I.1.5 geformuleerde klacht.

3.3 De overige klachten van middel I kunnen evenmin tot cassatie leiden, omdat zij berusten op een onjuiste opvatting van ['s Hogen Raads arrest van 24 juni 1983, NJ 1984, 801](#), en bovendien uitgaan van een verkeerde lezing van de bestreden uitspraak.

Aan deze klachten ligt klaarblijkelijk de opvatting ten grondslag dat de rechter die moet oordelen over de rechtmatigheid van publikaties in de pers waarbij misstanden aan de kaak worden gesteld en in verband daarmee jegens bepaalde personen beschuldigingen worden geuit, in de motivering van zijn oordeel niet alleen moet doen uitkomen dat hij de in de eerste alinea van r.o. 3.4 van ['s Hogen Raads arrest van 1983](#) omschreven 'hoogwaardige, maatschappelijke belangen' tegen elkaar heeft afgewogen, maar er ook rekenschap van heeft te geven hoe hij in het gegeven geval elk van de in de tweede alinea van die rechtsoverweging onder a t/m f omschreven factoren heeft gewaardeerd. Deze opvatting is onjuist. 's Rechters oordeel behoort te worden gebaseerd op afweging van beide in meergenoemd arrest tegenover elkaar gestelde belangen, maar de vraag welke van die belangen in het hem voorgelegde geval de doorslag behoort te geven, hangt af van alle in onderling verband te beschouwen bijzonderheden van dat geval. Daarbij is het in beginsel aan de rechter die over de feiten oordeelt, overgelaten om vast te stellen welke deze voor het geval kenmerkende bijzonderheden zijn en welk gewicht daaraan in onderling verband behoort te worden toegekend. In het arrest van 1983 worden onder a t/m f slechts een aantal daarbij mogelijkerwijs in aanmerking komende factoren genoemd en wordt niet voorgeschreven dat de rechter steeds tenminste op al deze factoren zou moeten toetsen en daarvan in zijn motivering uitdrukkelijk rekenschap zou moeten geven.

De onder I.1.4 geformuleerde klachten stuiten hierop af.

3.4 Voor het onderhavige geval heeft het hof de berichtgeving van Het Parool in het bijzonder daardoor gekenmerkt geoordeeld dat Grijpma daarin telkens genoegzaam duidelijk heeft aangegeven dat het door hem gepubliceerde een weergave was van hetgeen hem door anderen was medegedeeld (r.o. 12, 13 en 16). Anders dan middel I onder I.1.6 suggereert, kan daaruit niet worden afgeleid dat het hof ervan zou zijn uitgegaan

dat ‘publikatie van verdenkingen gerechtvaardigd is, indien maar voldoende duidelijk is aangegeven dat de informatie is gebaseerd op verklaringen ‘van horen zeggen’’. Uit genoemde passages in het bestreden arrest blijkt enkel dat het hof bij zijn voormelde afweging de bedoelde wijze van inkleden van de onderwerpelijke publikaties zowel op zichzelf van gewicht heeft geoordeeld, alsook van belang heeft geacht bij zijn waardering van de overige bijzonderheden, met name van de uitkomst van het onderzoek naar de vraag of en in welke mate de verdenkingen jegens Herrenberg ten tijde van de publikaties steun vonden in het toen beschikbare feitenmateriaal.

3.5 Bij zijn beantwoording van deze laatste vraag heeft het hof kennelijk uit de verklaringen welke de heren Chin A Sen en Haakmat als getuige in het in verband met dit kort geding gehouden voorlopig getuigenverhoor hebben afgelegd, in de eerste plaats afgeleid dat hetgeen Grijpma heeft gepubliceerd omtrent hetgeen deze heren hem hadden laten weten steun vond in hun voor die publikatie jegens hem afgelegde verklaringen (r.o. 13). Vervolgens heeft het hof getoetst of Grijpma gegeven de ernst van de verdenkingen en de van publikatie daarvan voor Herrenberg te verwachten gevolgen — hetgeen hem aldus was medegedeeld — als voldoende vaststaand had mogen beschouwen om het te publiceren in de vorm die hij daarvoor heeft gekozen. Die vraag heeft het college bevestigend beantwoord op grond van de voormalige posities van beide informanten. Daarbij heeft het hof mede in aanmerking genomen dat de ontkenning van de heer Sedney Grijpma niet noodzakelijk tot een ander oordeel behoefde te leiden, te minder nu de door de heer Sedney gegeven voorstelling van zaken naar 's hofs oordeel, tot op grote hoogte met die van de heren Chin A Sen en Haakmat overeenstemde (r.o. 14 en 15). Nadat het hof aldus de vraag of en zo ja in welke mate de verdenkingen ten tijde van de publikaties steun vonden in het toen beschikbare feitenmateriaal, vooral had beantwoord voor wat betreft de latere publikaties, heeft het in zijn r.o. 16 deze vraag ook in het bijzonder voor wat betreft de eerste publikatie onder ogen gezien. Daarbij heeft het hof kennelijk mede de inhoud van de door de heren Chin A Sen en Haakmat afgelegde getuigenverklaringen betrokken en voorts in r.o. 16 aangegeven welke inmiddels ten processe vaststaande feiten aan de in het eerste artikel van Grijpma jegens Herrenberg geuite verdenkingen, steun geven. Het hof waardeert een en ander, in onderlinge samenhang beschouwd, aldus dat die verdenkingen in het voorhanden materiaal in elk geval niet zo onvoldoende steun vonden dat Grijpma daarin aanleiding had behoren te vinden van de publikatie af te zien. Daarop voortbouwend en mede in aanmerking nemend enerzijds de wijze waarop het eerste artikel is ingekleed — in termen die niet onnodig grievend zijn en die duidelijk tot uitdrukking brengen dat het artikel een weergave is van mededelingen van daarin niet nader genoemde kringen (‘bankkringen’) — anderzijds de ernst van de misstand, komt het hof tot het oordeel dat in dit geval het bij de publikatie betrokken belang de

doorslag geeft, zodat het de publikatie van dit artikel niet onrechtmatig oordeelt.

Uit deze analyse van 's hofs motivering volgt vooreerst dat de onder I.2 geformuleerde klacht feitelijke grondslag ontbeert, omdat het hof geenszins heeft geoordeeld dat het subjectief inzicht van Grijpma beslissend is, maar integendeel dat inzicht in voege als voormeld heeft getoetst. Uit deze analyse blijkt voorts dat het beoog van I.1.6 dat uitmondt in de stelling dat 's hofs beslissing onbegrijpelijk is omdat het ‘niet heeft aangegeven waarom de gewraakte publikaties niet onrechtmatig waren ondanks het feit, dat ten tijde van de publikaties de verdenkingen niet, althans nagenoeg niet steun vonden in het toen beschikbare feitenmateriaal’ uitgaat van een verkeerde lezing van de bestreden uitspraak.

3.6 Middel II berust op onjuiste lezing van 's hofs arrest: de door het middel onder II.1.2 geciteerde zinsnede van r.o. 17 heeft met bewijslast niets van doen, doch beoogt enkel te kennen te geven dat Herrenberg geen van na de publikatie van 17 jan. 1983 daterende feiten heeft gesteld die zouden kunnen wettigen om, ofschoon de publikatie van het eerste artikel, beoordeeld naar de omstandigheden ten tijde van die publikatie, niet onrechtmatig was, nadien toch Het Parool tot rectificatie te verplichten.

3.7 Ook middel III berust op een onjuiste lezing van r.o. 17. Uit deze rechtsoverweging blijkt immers dat het hof juist wel heeft onderkend dat ‘herhaling van een publikatie met een belastende inhoud onrechtmatig kan zijn ook al was de initiële publikatie rechtmatig’. In het licht van de gedingstukken moet deze overweging aldus worden verstaan dat naar 's hofs oordeel de publikatie van de artikelen van 7 en 14 mei 1983 evenmin onrechtmatig is als die van het eerste artikel. Dit oordeel is gebaseerd op de omstandigheden van het geval, waaronder dat niet was gebleken van feiten die dateren van na de publikatie van het eerste artikel en die op het daarin gepubliceerde een zodanig ander licht werpen dat daardoor rectificatie op zijn plaats was, alsmede dat Herrenberg zich tegen de inhoud van het eerste artikel publiekelijk heeft verzet, wat ertoe heeft geleid dat de heren Chin A Sen en Haakmat hun in de latere artikelen van Grijpma weergegeven verklaringen hebben afgelegd, waardoor de inhoud van het eerste artikel van gezaghebbende zijde kon worden bevestigd. Anders dan het middel doet voorkomen, ligt in dit oordeel niet besloten dat protesteren tegen een publikatie met belastende inhoud altijd zou ‘legitimeren het gewraakte artikel bij herhaling te publiceren’.

3.8 Middel IV komt vergeefs op tegen oordelen van feitelijke aard, die niet onbegrijpelijk zijn en die, zeker in dit kort geding, nadere motivering niet behoeft.

3.9 Nu blijkt het voorgaande 's hofs voorlopig oordeel dat de onderhavige berichtgeving jegens Herrenberg niet onrechtmatig is, in cassatie vergeefs is bestreden, mist middel V belang.

4. Het middel in het voorwaardelijk incidenteel beroep. Nu het incidenteel beroep is ingesteld onder een voorwaarde die blijkt het hiervoor onder 3 overwogene

niet is vervuld, behoeft het in dit beroep voorgestelde middel geen behandeling.

5. Beslissing

De Hoge Raad:

verwerpt het principaal beroep;

veroordeelt Herrenberg in de kosten van het geding in cassatie, tot op deze uitspraak aan de zijde van Het Parool c.s. begroot op f 456,30 aan verschotten en f 1700 voor salaris.

Conclusie Advocaat-Generaal Ten Kate

(...)

1. In het in cassatie bestreden arrest van 17 nov. 1983 heeft het Hof te Amsterdam onder 7 het volgende vastgesteld: 'Niet is in hoger beroep bestreden hetgeen de President onder de rechtsoverwegingen als vaststaand heeft aangenomen, behoudens dat in grief III wordt bestreden dat Dr. Sedney volgens Drs. Chin A Sen kroongetuige in deze zou zijn. Met inachtneming van dit voorbehoud gaat mitsdien ook het hof uit van de juistheid van de door de President als vaststaand aangenomen feiten'.

2. De President van de Rechtbank te Amsterdam overwoog te dien aanzien in zijn desbetreffende vonnis in kort geding van 25 juli 1983 als volgt: 'Het navolgende is komen vast te staan.

Gedaagden zijn resp. uitgever (verweerster onder 1 in cassatie), hoofdredacteur (verweerder onder 2 in cassatie) en journalist (verweerder onder 3 in cassatie) van c.q. bij het dagblad 'Het Parool'.

In de editie van Het Parool d.d. 17 jan. 1983 is een artikel getiteld 'Cocainehandel zou Bouterse willen steunen' verschenen van de hand van gedaagde sub 3 (verder ook Grijpma) waarin wordt meegedeeld dat volgens bank-kringen in Paramaribo, Herrenberg (eiser tot cassatie) bij zijn recente reis naar Columbia contacten zou hebben gelegd met cocainehandelaren om van hen een lening ad f 50 000 000 voor Suriname te verkrijgen.

In een volgend artikel d.d. 7 mei 1983 komt Grijpma in het kader van een interview door hem afgenomen aan de voormalige president van de Republiek Suriname Drs. Chin A Sen, op de kwestie van de lening terug onder het hoofd 'De cocaine en de miljoenen'.

Laatstgenoemde deelt daarin mee dat het ging om een lening van 50 000 000 dollar in ruil voor doorvoercapaciteiten voor de Columbiaanse cocainehandel, maar dat het contract vermoedelijk niet is doorgegaan, welke informatie hij zegt te hebben van Dr. Sedney directeur van de Centrale bank van Suriname, die weigerde om de overeenkomst te tekenen en daarna naar Nederland uitweek. Naar aanleiding van dit artikel ontvangt de redactie van Het Parool een brief van Dr. Sedney van de volgende inhoud: enz., zie vonnis President Rechtbank (Red.).

Op 14 mei 1983 verschijnt dan van de hand van Grijpma vervolgens een artikel 'Dr. Sedney en de cocainezaak', waarin aan vorenbedoeld verzoek van Dr. Sedney wordt voldaan, maar waarin voorts wordt gezegd dat volgens Drs. Chin A Sen, Dr. Sedney die over de

betreffende affaire ook met de Raad voor de bevrijding van Suriname heeft gesproken, kroongetuige is in deze. De ontkenning van Dr. Sedney als vorenbedoeld zou volgens een lid van genoemde Raad slechts ingegeven zijn door angst. Ook haalt Grijpma Mr. drs. Haakmat destijds vice-premier van de regering Chin A Sen aan, die Grijpma op 11 april 1983 schrijft dat Sedney hem bijzonderheden heeft verteld welke het verslag in Het Parool staven.

Hoewel eiser (verder ook Herrenberg) de juistheid van de vorenbedoelde publikaties en met name dat hij in enigerlei vorm relaties met de cocainehandel zou onderhouden of hebben onderhouden, categorisch heeft ontkend tegenover gedaagden, hebben deze de door Herrenberg gevorderde rectificatie op dit punt tot dusverre geweigerd.'

3. Het Parool heeft Herrenberg wel gewezen op de mogelijkheid zijn lezing van de feiten bij weerwoord in de krant te publiceren. Vgl. o.m. pleitnota Mr. Van Manen eerste aanleg, p. 18; conclusie van eis, p. 14 onder 8, waarin wordt gesteld dat Het Parool niet verder bereid was dan Herrenberg een ingezonden brief te laten sturen. Vgl. conclusie van antwoord na getuigenverhoor, p. 27. Vgl. 44 hieronder.

4. Herrenberg acht het optreden van Het Parool (de drie verweerders in cassatie) jegens hem onrechtmatig en vorderde bij de dit kort geding inleidende dagvaarding van 22 juni 1983 dat een rectificatie op de wijze als in de dagvaarding omschreven zal worden geplaatst, dat Het Parool (de drie verweerders in cassatie) wordt bevolen zich te onthouden van het openbaar maken van mededelingen met de strekking dat Herrenberg enige relatie onderhoudt, of heeft onderhouden, met handelaren, of handel, in verdovende middelen, een en ander op straffe van een hoofdelijk te verbeuren dwangsom van f 3000 per dag resp. per overtreding met een maximum van f 300 000, en tenslotte dat Het Parool (de drie verweerders in cassatie) zal worden veroordeeld tot betaling van een voorschot op schadevergoeding ad f 10 000 althans in goede justitie te bepalen, door storting op rekening van een door Herrenberg aan te wijzen humanitair doel, binnen tien dagen nadat Herrenberg zo'n doel heeft aangewezen.

5. Op 7 juli 1983 heeft op verzoek van Het Parool een voorlopig getuigenverhoor plaatsgevonden, waarna de zaak opnieuw voor de President is behandeld.

6. In het onder 2 hierboven reeds vermelde vonnis heeft de President op de grond dat Het Parool (de drie verweerders in cassatie) de gewraakte beweringen met betrekking tot Herrenberg in dit kort geding onvoldoende heeft gestaafd, de gewraakte publikatie onrechtmatig geacht jegens Herrenberg. Hij wees daarop het gevorderde (men zie onder 4 hierboven) toe, behoudens het gevorderde voorschot dat hij afwees.

7. Het Parool (de drie verweerders in cassatie) kwam met succes in appel. Bij het onder 1 hierboven genoemde arrest wees het Hof te Amsterdam de vorderingen alsnog af.

8. Het hof toonde, anders dan de President, hierbij oog voor het hier bestaande dilemma, dat Uw Raad in het bij pleidooi in appel ook ingeroepen (pleitnota Mr. Van

Manen, p. 11–14) arrest van 24 juni 1983, NJ 1984, 801 (m.nt. CJHB onder 803), AB 1983, 548 (m.nt. FHvdB), NCJM-bulletin 1984 (jrg. 9–1), p. 43 (A. Kors) in r.o. 3.4 omschreef op een wijze als in cassatiemiddel I.1.2 omschreven, nl. heel kort en vergroend samengevat: enerzijds het belang niet door publikaties in de pers te worden blootgesteld aan lichtvaardige verdachtmakingen en anderzijds het belang dat misstanden (tijdig) kunnen worden gesignaleerd ter bestrijding van het voortbestaan daarvan.

9. Ik verwijs voor verdere gegevens en beschouwingen naar de conclusie voor voormeld arrest en HR 27 jan. 1984, NJ 1984, 802 (m.nt. CJHB onder 803), NCJM-bulletin 1984 (jrg. 9–4), p. 362 (A. Kors); HR 27 jan. 1984, NJ 1984, 803 (m.nt. CJHB), NCJM-bulletin 1984 (jrg. 9–4), p. 362 (A. Kors), Auteursrecht 1984, p. 92 (De Meij); HR 10 febr. 1984, NJ 1984, 436 met de conclusies bij deze arresten. Voor de bepaling van het kader, waarin zich dit een en ander afspeelt, mag ook nog gelet worden op het Europese Hof voor de rechten van de mens 26 april 1979, Publ. ECHR Series A, vol. 30, NJ 1980, 146 (m.nt. EAA) en 7 dec. 1976, Publ. ECHR Series A, vol. 24, NJ 1978, 236.

10. Voor de oplossing van de vraag, welk belang in het gegeven geval de doorslag behoort te geven, zal het aankomen op de waardering — ook in onderlinge samenhang — van de omstandigheden van het geval. Uw Raad heeft dan ook in de reeds onder 8 aangehaalde r.o. 3.4 een lijstje, lopende van a-f, gegeven van omstandigheden die in dit kader o.m. in het bijzonder van belang kunnen zijn. Ze zijn weergegeven in onderdeel I.1.3.

11. Naar de aard daarvan is dit lijstje niet limitatief. In zijn conclusies (p. 2866 l.k., p. 2882 l.k.) voor de reeds onder 9 genoemde arresten van Uw Raad noemde mijn ambtgenoot Mr. Franx bijv. nog twee omstandigheden, door hem voorzien van de letters g en h, welke laatste ook voorkomt in r.o. 3.2.2 van HR 27 jan. 1984, NJ 1984, 802, ‘personen die belangrijke (en/of openbare) functies in de samenleving bekleden’.

12. Omgekeerd heeft de selectie van de relevante omstandigheden, afhankelijk als dit van feitelijke waarderingsmomenten, die ook afhankelijk zijn van de onderlinge inwerking op elkaar, zullen in het gegeven geval in dezelfde mate klemtoon verdienen of toepasselijk zijn. De keuze zal hier — als gezegd — door het zicht op het gegeven geval mede bepaald worden. Dat hier sprake is van een rechtsoordeel — zoals mijn ambtgenoot Mr. Franx op de onder 11 hierboven aangehaalde plaats NJ 1984, p. 2866 l.k. heeft vooropgesteld en wel met een uitwerking waarin hij op de feitelijke kanten wijst — zal mitsdien in het licht van deze verwevenheid met feitelijke waarderingsmomenten beschouwd moeten worden. Vgl. noot 1 Brunner, NJ 1984, 803.

13. De klacht in onderdeel I.1.2 dat het hof in r.o. 13 een onjuist criterium zou hebben aangelegd, mist feitelijke grondslag.

14. Het blijkt niet dat het hof beoogde in deze rechts-overweging reeds af te lijnen al hetgeen het hof voor

zijn oordeel in het onderhavige geval af te wegen zou hebben. Zoals reeds gezegd onder 8 toont het hof in r.o. 13 ook voor het hier bestaande dilemma.

15. R.o. 13 is een reactie op het te beperkte oordeel van de President, die de publikatie reeds onrechtmatig oordeelde omdat Het Parool deze niet voldoende had gestaafd. Daartegenover stelde het hof dat te dien aanzien primair van belang zijn factoren, als door Uw Raad in meergemeld arrest onder a en c genoemd. In dat licht moet worden beoordeeld, aldus het hof, of Grijpma tot het publiceren ‘mocht overgaan’. In het kader van het onrechtmatigheidsoordeel kunnen dus nog meer factoren spelen, zoals het hof ook reeds in r.o. 10 en 11 tot uitdrukking heeft gebracht. Die komen dan ook vervolgens in het arrest aan de orde, nadat deze punten zijn bekeken. Vgl. bijv. de aanhef van r.o. 16. Dit een en ander is niet onbegrijpelijk.

16. De inkleding van de bedenkingen in niet onnodig grievende termen (factor d) volgt bijv. in r.o. 16 (vgl. r.o. 10) evenals de factor e, die aan het slot van die overweging genoemd wordt. Zo trouwens ook onderdeel I.1.4.

17. Zoals gezegd onder 13, mist onderdeel I.1.2 feitelijke grondslag.

18. Bovendien spreekt het hof over ‘criterium’ aan de hand waarvan men in het onderhavige dilemma, nl. tussen de hier botsende hoogwaardige maatschappelijke belangen, tot een oplossing moet komen. De afweging van deze belangen — die overigens uitstijgen boven die van pp. — vormt niet zelf zodanig criterium. Zie onder 10 hierboven. Ook in dit opzicht miskent de klacht het arrest.

19. Dit laatste en het aangetekende onder 15 hierboven werken ook door in de volgende klacht, die vervat is in onderdeel I.1.4, eerste alinea. Ook deze mist dus feitelijke grondslag.

20. De klacht in de tweede alinea van onderdeel I.1.4 komt mij ongegrond voor.

21. In het geding stond tussen pp. vast dat hetgeen de inzet van de publikatie was, een ernstige misstand zou betreffen (factor b). Reeds in de inleidende dagvaarding onder 9.2 ging ook Herrenberg daarvan uit. Vgl. ook conclusie van eis, p. 8 onderaan; conclusie van antwoord na getuigenverhoor, p. 4, slot 1 en p. 26 sub c; MvA, p. 56 onder 7.20. Over de aanwezigheid van deze omstandigheid behoefde het hof dus niet nog eens te overwegen. Zie overigens r.o. 10 en 11. Het is hier bovendien een kort geding.

22. De factor *f* was wel van belang in het geding, waarover Uw Raad (HR 24 juni 1983, NJ 1984, 801) oordeelde, doch speelt niet in het onderhavige geval waarin zich geen twee naast elkaar lopende circuits voordoen, die naar verschillende regels tot publiciteit (kunnen) leiden. Niettemin heeft het hof ook aan deze factor aandacht besteed aan het slot van r.o. 16.

23. Van een onjuiste rechtsopvatting blijkt dus niet.

24. In onderdeel I.1.5 wordt miskend, dat het hof blijkens het overwogen in r.o. 10 en 11 juist o.m. wegens de ernst van de te verwachten gevolgen van de publikaties voor Herrenberg, mede gelet op de inkleding van

de naar buiten gebrachte verdenkingen, tot het onderzoek in de r.o. 13–15 is overgegaan.

25. Ook deze klacht mist derhalve feitelijke grondslag.

26. Anders dan in de aanhef van onderdeel I.1.6 wordt verondersteld, heeft het hof factor c wel in zijn overwegingen betrokken; al aanstonds — zoals reeds gezegd onder 15 — in r.o. 13 door in de afweging te betrekken ‘de betrouwbaarheid, zoals door hem (Grijpma) in redelijkheid en naar best vermogen vast te stellen, van degenen van wie de mededelingen afkomstig waren’.

27. Vervolgens heeft het hof in r.o. 13–15 o.m. aan de hand van de afgelegde getuigenverklaringen nagegaan, welk materiaal aan Grijpma met betrekking tot zijn publicaties ter beschikking stond en in hoeverre — overigens mede in verband met de ernst van de gevolgen voor Herrenberg (men zie onder 24 hierboven) — Grijpma daarop mocht afgaan. Ook dit past geheel in het onderzoek, bedoeld in factor c.

28. Waarop de stelling van de tweede alinea van onderdeel I.1.6, ‘dat ten tijde van de publicaties de verdenkingen niet, althans nagenoeg niet steun vonden in het toen beschikbare feitenmateriaal’ is gebaseerd, is mij niet duidelijk geworden. Het hof oordeelde naar mijn mening anders.

29. De hierop gestoelde klacht mist derhalve feitelijke grondslag.

30. De veronderstelling, die als mogelijke lezing van het bestreden arrest aan de klacht in de laatste alinea van onderdeel I.1.6 ten grondslag is gelegd, is onjuist, gezien het hierboven onder 26 en 27 aangetekende.

31. Ook deze klacht faalt derhalve.

32. Onderdeel I.2 berust op verkeerde lezing van het bestreden arrest, met name van de bedoelde, in r.o. 13 opgenomen zinsnede, hierboven onder 26 geciteerd.

33. Het gaat hier om de kwestie, of Grijpma op het door hem verkregen materiaal mocht afgaan (men zie ook onder 15 en 27 hierboven). In r.o. 14 concludeerde het hof dan ook dat ‘Grijpma niet lichtvaardig (handelde) door op de beide getuigen af te gaan’, hetgeen het hof nader aandringt door zijn beoordeling in r.o. 15 van de ontkennende verklaring van Dr. Sedney. Zo is het ook in de samenvattende r.o. 16.

34. Dat het hof in zijn overweging bedoelde de objectieve rechtsnorm te vervangen door de subjectieve journalistieke zorgvuldigheid, blijkt niet. Het hof toetste de beoordeling van Grijpma juist naar redelijkheid aan het gehalte van zijn materiaal. De klacht laat zich ook moeilijk rijmen met r.o. 10.

35. Het onderdeel mist derhalve feitelijke grondslag.

36. In middel II wordt r.o. 11, betreffende de vraag naar de vaststelling van de onrechtmatigheid van een publicatie, gesteld tegenover r.o. 17 betreffende de mogelijkheid dat weigering een rectificatie te plaatsen ook onrechtmatig kan zijn indien de publicatie op zichzelf dit niet was. Daarbij zijn met name de dan bestaande omstandigheden van belang. Vgl. 47 hieronder.

37. Reeds in de conclusie van eis, p. 2 onderaan werden deze beide vragen onderscheiden. Vgl. pleitnotities Mr. Van Manen eerste aanleg, p. 7, 13, 18, 22/23; conclusie

van antwoord na getuigenverhoor, p. 27/28; MvA, p. 37.

38. Na onderzocht en vastgesteld te hebben in de voorafgaande rechtsoverwegingen dat de aangeklaagde publicatie op zichzelf jegens Herrenberg niet onrechtmatig was, stelt het hof in r.o. 17 vast dat na die publicatie ‘geen feiten en omstandigheden naar voren zijn gekomen die rectificatie van dat artikel zouden kunnen rechtvaardigen’.

39. Deze overweging die doet blijken dat voor toewijzing van een rectificatie op deze grond feitelijke grondslag ontbreekt, is materieel van aard en zeker in kort geding voldoende duidelijk.

40. Aan een oordeel over de verdeling van de stelplicht en bewijslast op dit punt is het hof hier niet toegekomen; het heeft zich daarover niet uitgelaten.

41. De op bewijsvragen toegespitste klacht in onderdeel II.1.2 berust dus op verkeerde lezing van het arrest en mist feitelijke grondslag.

42. Het komt mij ook voor dat in de klacht het bestaan van de twee voormelde, wel te onderscheiden grondslagen voor toewijzing van een rectificatie onvoldoende in het oog wordt gehouden. Het ligt geenszins voor de hand dat de verdeling van de stelplicht en de bewijslast met betrekking tot de beide geheel verschillende grondslagen eender zou liggen.

43. Op de laatste grondslag is de weigering onrechtmatig, dus plaatsen van de rectificatie rechtsplicht. Zoals in het algemeen wel bij betering van nadeel — in dat kader staat rectificatie op de eerste grond, doch afhankelijk van de gevorderde maatregel kan hierover in dit verband verschillend worden gedacht (zie gegevens hieronder) — bestaat hier voor de rechter geen discretionaire bevoegdheid. Vgl. over zulke gevallen in het algemeen ook voor verdere gegevens: conclusie (p. 1526 r.k.) voor HR 7 mei 1982, NJ 1983, 478 (m.nt. CJHB); Drion, RMT 1962, p. 210 en WPNR (1967) 4941, p. 112 en 4942, p. 127. Met betrekking tot rectificatie meer in het bijzonder: conclusie van mijn ambtgenote Mr. Biegan-Hartogh onder 16 voor HR 24 juni 1983, NJ 1984, 801; Hof Amsterdam 18 april 1974, NJ 1974, 529; Bloembergen, NJB 1964, p. 341–343; Mout, HNJV 1978 I, eerste stuk, p. 110; Van Nispen, ‘Het Rechterlijk Verbod en Bevel’, Prf. Leiden 1978, nr. 64, p. 101, 102 en nr. 69, p. 109–112, waarover ook Van Zeven, ‘Parlementaire Geschiedenis’ Boek 6, p. 669/670; Aubel, ‘Persoon en Pers’, Prf. Nijmegen 1968, nr. 238, p. 152. Men vergelijkte in dit verband voorts de regeling in art. 6030105a NBW, Van Zeven t.a.p., p. 665–670.

44. Mede in verband met het hierboven onder 3 aange tekende, is het wellicht goed ter verduidelijking van het begrip ‘rectificatie’ uit Van Zeven t.a.p., p. 668 het volgende aan te halen: ‘Het recht op wederwoord houdt slechts in dat degene die daarvan gebruik maakt zijn voorstelling van zaken mag stellen tegenover die welke in de publicatie werd gegeven. Het oordeel wie gelijk heeft, is aan het publiek overgelaten. De rectificatie daarentegen berust op een beslissing van de rechter, waarin deze vaststelt dat de gepubliceerde mededeling onjuist was of in welk opzicht zij misleidend was’. Dit-

zelfde geldt uiteraard voor de vrijwillig gepubliceerde rectificatie.

45. In middel III wordt geklaagd dat het hof bij zijn ontkennende beantwoording van de vraag, of de publikaties van 7 en 14 mei 1983 jegens Herrenberg onrechtmatig zijn te achten en daarom een rectificatie zouden rechtvaardigen, van een onjuiste rechtsopvatting blijkt zou hebben gegeven, althans zijn oordeel onvoldoende of onbegrijpelijk zou hebben gemotiveerd.

46. Aan het middel ligt ten grondslag, dat de beslissing van het hof in r.o. 17 slechts zou berusten op de punten 1, 2 en 3 in onderdeel III.1 opgesomd. Dit is evenwel onjuist. De kern van de beslissing ligt in de daarbij niet genoemde vaststelling van het hof dat 'na de publikatie van het artikel van 17 jan. 1983 geen feiten en omstandigheden naar voren zijn gekomen die rectificatie van dat artikel zouden kunnen rechtvaardigen'. In dat licht en de door het hof verder genoemde omstandigheden acht het hof de latere publikaties, die 'voornamelijk herhaling bevatten', evenmin onrechtmatig.

47. Hiermede heeft het hof, anders dan in onderdeel III.1 wordt geklaagd, reeds te kennen gegeven zich ervan bewust te zijn geweest, dat de vraag naar de rechtmatigheid van een herhaling niet reeds beslist is door de omstandigheid dat de oorspronkelijke publikatie niet onrechtmatig was. Latere omstandigheden zijn van belang (vgl. 36 hierboven). Dit is ook juist, omdat bijv. voor de oorspronkelijke publikatie meer gewicht in de schaal mag leggen 'de eis van snelheid ter wille van de actualiteit' (vgl. mijn ambtgenoot Mr. Franx conclusie p. 2883 l.k., 9.1 onder b voor HR 27 jan. 1984, NJ 1984, 803).

48. Ook in de subsidiaire klacht wordt vorenbedoelde vaststelling over het hoofd gezien, zodat ook deze reeds daarop vastloopt.

49. De uit vorenbedoelde vaststelling blijkende gedachte van het hof dat gronden voor rectificatie in beginsel gevonden zouden kunnen worden, indien latere feiten en omstandigheden in de richting zouden gaan van onjuistheid of onvolledigheid van de oorspronkelijke publikatie, maar niet indien zij juist in bevestigende richting zouden wijzen of de bestaande onzekerheid zouden laten voortbestaan, komt mij ook niet onjuist voor. Het is ook niet bestreden.

50. Anders dan in onderdeel III.1 voorts wordt gesuggereerd, ligt naar mijn mening aan de verwijzing in r.o. 17 'nadat en omdat geïntimeerde (Herrenberg) zich heeft verzet tegen het artikel van 17 jan. 1983' niet ten grondslag de gedachte dat daarom de bewijslast omgekeerd zou moeten worden.

51. Het gaat hier om de beoordeling op rechtmatigheid van de latere publikaties. In dat verband is van belang, dat de procedure tot rectificatie op zichzelf nieuws-waarde heeft. Herrenberg had ook zelf — naar hij aanvoerde — een persconferentie op 2 febr. 1983 belegd om de onjuistheid van de publikatie van Grijpma bekend te maken. Bij deze persconferentie was Grijpma ook aanwezig. Vgl. dagvaarding onder 3; conclusie van eis, p. 10 onder 7.

52. Juist in dit verband is ook van belang dat de latere publikaties, zoals het hof overwoog, 'een weergave van hetgeen door anderen is verklaard' inhielden.

53. Middel III zal derhalve door het ontbreken van feitelijke grondslag als geheel falen.

54. Middel IV komt op tegen waardering van bewijsmateriaal (getuigenverklaringen), welke waardering is overgelaten aan de rechter die over de feiten oordeelt, en in cassatie niet op haar juistheid kan worden getoetst. Vgl. recentelijk HR 1 juni 1984, nr. 12320, RvdW 117, (NJ 1984, 630, m.nt. WHH; Red.) r.o. 3.2; HR 25 mei 1984, nr. 12298, RvdW 111 (NJ 1984, 737; Red.) onder 3.

55. Dat het hof de gegeven waardering weer zou moeten motiveren, zoals in onderdeel IV.1 wordt aangevoerd, stelt een motiveringseis die niet uit het procesrecht voortvloeit. Daarbij komt dat dit geding een kort geding is.

56. Bovendien heeft het hof in r.o. 15 wel gemotiveerd, waarom het aan de ontkenning van Dr. Sedney, bedoeld aan het slot van r.o. 14, minder betekenis toekende.

57. De in onderdeel IV.2 bestreden waardering in r.o. 14 stond het hof vrij. Men zie onder 54 hierboven. In cassatie kan niet dienen de stelling dat ook een andere waardering mogelijk is. De motiveringsklacht loopt vast op het aangetekende onder 55 hierboven.

58. Overigens kan in het kader van de beoordeling van de geloofwaardigheid van de getuigen (bronnen van Grijpma's publikatie) zeer wel de voormalige positie die zij bekleedden, van belang zijn, ook al zijn deze getuigen thans tegenstanders van het huidige regiem in Suriname, waarvan Herrenberg een exponent is, zoals in het onderdeel wordt aangevoerd.

59. Als geheel zal middel IV derhalve falen.

60. Op zichzelf komt mij de klacht in middel V grond voor. Ofschoon in de kop van de MvA niet aangekondigd, houdt de MvA, p. 20–23, onder 5 'Incidenteel beroep' in, uitmondende op p. 65 onder 10 in de conclusie tot bevestiging van het vonnis van de President 'met dien verstande dat het in prima gevraagde en hoger bedoelde voorschot (zie onder 4 slot hierboven) alsnog worde toegewezen ...'. Ook voor de wederpartij was aldus kenbaar (bij pleidooi reageerde zij ook daarop, pleitnotities Mr. Van Manen in appel, p. 1), dat Herrenberg tegen het vonnis van de President bezwaar had en waarin dit stak. Vgl. HR 15 april 1983, NJ 1983, 648. Terecht wordt geklaagd dat onbegrijpelijk is, waarop 's hofs oordeel — dat in beginsel als steunend op uitleg van de stukken feitelijk van aard is — stoelt dat het incidentele appel niet-ontvankelijk is, omdat geen grief is voorgedragen.

61. Juist is dat deze beslissing niet door verweerders in cassatie is uitgelokt of verdedigd.

62. De klacht kan evenwel niet tot cassatie leiden, omdat — zoals in het middel ook aan het slot is weergegeven — het hof voorts heeft overwogen dat het incidentele appel zou falen, gelet op het vorenoverwogene, en de daartegen gerichte middelen in cassatie doel missen.

63. Nu geen van de middelen in het principale beroep zal slagen, zal het incidentele cassatieberoep, dat

slechts voorwaardelijk is ingesteld, niet aan de orde kunnen komen. Ik meen mij dan ook van een bespreking daarvan te mogen onthouden en met een enkele aantekening te mogen volstaan.

64. de in onderdeel 1 uit r.o. 10 geciteerde woorden dat verweerders in cassatie ‘de juistheid van het gepubliceerde’ desnodig aannemelijk dienen te maken, leiden licht tot het misverstand dat het hof daarmee zou bedoelen, dat de feitelijke waarheid van het gesignaleerde zal moeten worden aangetoond.

65. Dit heeft het hof echter niet bedoeld in deze rechts-overweging, waarin het hof (zie onder 6 en 8 hierboven) integendeel in verband met r.o. 11 het hier bestaande dilemma heeft beogen aan te geven zonder bij ieder woord de achterliggende problematiek tot uitdrukking te brengen. Dit blijkt ook uit de hierboven besproken afweging, die het hof vervolgens, ingeleid met r.o. 13, heeft doen volgen in zijn arrest.

66. Waarom het gaat in het arrest, is dat het hof stelt dat inbreuk op iemand in diens persoon of in diens ambtelijk functioneren van ernstige aard, zoals i.c. aan de orde, niet op een lichtvaardig handelen (slot r.o. 14) mag steunen. Dit vereist niet het aantonen van de objectieve waarheid — zo reeds überhaupt mogelijk — doch een aannemelijk maken door degeen, die attaqueerde, van de door hem gestelde situatie en gronden waarop hij tot zijn publikatie kwam, verondersteld dat dit een en ander van voldoende gewicht is de publikatie te rechtvaardigen. Dat dit de gedachtengang van het hof was, blijkt ook uit de laatste volzin van r.o. 10.

67. Zoals het arrest doet uitkomen, zullen de eisen die hier gesteld moeten worden, afhankelijk van de omstandigheden scherper of minder scherp gesteld moeten worden. Erkenning van het hier bestaande dilemma houdt echter in, dat de afweging niet geheel ten voordele van de ene kant of van de andere kant kan doorslaan. Vgl. ook conclusies onder 6 en 9 van mijn ambtgenoot Mr. Franx voor HR 27 jan. 1984, NJ 1984, 802 en onder 6 en 8 voor HR 27 jan. 1984, NJ 1984, 803. Vandaar ook de afweging in het arrest van de i.c. gestelde omstandigheden.

68. Voorts is het in dit rechtskader niet onredelijk te achten dat wie door een perspublikatie een ander attaqueert met ernstige beschuldigingen die hem in zijn persoon of in zijn ambtelijk functioneren raken, er tenminste rekening mee moet houden dat hij bij betwisting moet aantonen althans aannemelijk maken dat deze aantasting — die op zichzelf rechtens niet het vermoeden mee heeft terecht te hebben plaatsgevonden — niet op lichtvaardige gronden te hebben gedaan. Vgl. ook Kluwers losbladige ‘Onrechtmatige Daad’ I, nrs. 56, 113–115, 289 e.v. Afhankelijk van de omstandigheden, waaronder de termen waarin de publikatie is gesteld, zal verdergaand ‘bewijs’ verlangd mogen worden, waarbij uiteraard mede een rol speelt hetgeen de wederpartij harerzijds aanvoert.

69. De afweging is hier verder van feitelijke aard.

70. Bij de overstap van de onderhavige kwestie naar de vraag, of en in hoeverre een journalist een verschoningsrecht heeft — hetgeen tot op heden in ons recht

niet is erkend — past de waarschuwing dat het aldaar om een ander dilemma gaat.

71. HR 11 nov. 1977, NJ 1978, 399 (m.nt. WHH) gaf dit als volgt aan: ‘dat inderdaad het algemene belang van de nieuwsgaring ermee kan zijn gediend dat aan de journalist een verschoningsrecht wordt toegekend, omdat daardoor de door informanten gewenste geheimhouding, in het bijzonder met betrekking tot hun identiteit, beter is verzekerd en zodoende informanten niet van het geven van inlichtingen worden weerhouden’ en anderzijds: ‘dat ook deze regel (verplichting in rechte getuigenis af te leggen; t.K.) een algemeen belang dient, te weten dat van een goede rechtsbedeling, aangezien bedoelde regel strekt om de rechter beter in staat te stellen de waarheid vast te stellen omtrent feiten die bewijs behoeven’. Vgl. Koopmans, Preadv. Ned. Ver. voor Rechtsvergelijking nr. 26 (1978), p. 23 en nr. 28 (1979), p. 16–19; Vranken, NJB 1976, p. 1015–1020; Bundesverfassungsgericht, 12 maart 1982, Europäische Grundrechte Zeitschrift 1982, p. 202; Corte Costituzionale 28 jan. 1981, EuGRZ 1982, p. 504; Scherer, EuGRZ 1980, p. 49. e.v.

72. Blijkens het voorgaande, is in het onderhavige geding niet aan de orde dat de journalist zijn bronnen openbaart, doch aannemelijk maakt gehandeld te hebben binnen de grenzen als o.m. onder 33, 66–68 hierboven uiteengezet.

73. Gelet op het aangetekende onder 63 laat ik het hierbij voor wat betreft onderdeel 1. Voor onderdeel 2 geldt hetzelfde.

74. Anders dan in onderdeel 3 verondersteld, heeft het hof de vraag naar de onrechtmatigheid van de publikatie en die naar de wellicht noodzakelijke rectificatie wel onderscheiden en zijn beslissing, zeker in kort geding te dien aanzien voldoende duidelijk gemotiveerd. Vgl. onder 36 e.v. hierboven.

75. Met betrekking tot onderdeel 4 verdient eerst aantekening, dat het hof in r.o. 16 slechts feitelijk vaststelt, dat zich i.c. niet een geval voordeed zoals bijv. HR 27 jan. 1984, NJ 1984, 802, onder 3.3.2 en 3.3.3. Het hof heeft niet geoordeeld dat het tot de taak van de pers zou behoren langs andere wegen dan door middel van publikatie misstanden te bestrijden of daarvoor aandacht te vragen. Vgl. ook onder 22 hierboven.

76. De kwestie van de ‘public figures’ (vgl. ook onder 11 hierboven) is reeds aangesneden van de zijde van Het Parool in de pleitnotities Mr. Van Manen in eerste aanleg, p. 5–7. Ik zou evenwel menen dat in het licht van de aangenomen ernst van de te verwachten gevolgen van de publikaties voor Herrenberg (men zie onder 24 hierboven; vgl. 21), die de grondslag vormde voor een onderzoek als door het hof in r.o. 13 e.v. ondernomen (vgl. onder 33, 66–88 hierboven), aan dat onderzoek niet kan afdoen dat Herrenberg ambassadeur was. Het hof kon aldus in ieder geval oordelen en behoefde dit niet nog eens uitdrukkelijk te overwegen, zeker niet in kort geding Dit feit rechtvaardigt immers niet hem aantastende naar waarheidsgehalte omstreden publikaties op lichtvaardige gronden. Vgl. noot 2 Brunner, NJ 1984, 803.

77. Gelet op het gestelde onder 63 hierboven, meen ik het hierbij te mogen laten met betrekking tot het incidentele cassatiemiddel.

De conclusie strekt tot verwerping van het principale cassatieberoep met veroordeling van eiser tot cassatie als de in het ongelijk te stellen partij in de kosten op de behandeling in cassatie gevallen.
